

UPPLYSNING OM FÖRSVARET

NÄR DET andra världskriget tog slut och samlingsregeringen avlöstes av den socialdemokratiska »skörderegeringen», råkade försvaret snart i ett kritiskt läge. År 1945 tillsattes en försvarskommitté med landshövding Levinson som ordförande och i det betänkande som denne framlade två år senare föreslog den kraftiga reduceringar av den militära organisation, som vårt folk med oerhörda ansträngningar byggt upp under ofärdsåren. Detta förslag föll dess bättre under bordet, sedan den kommunistiska Pragkuppen år 1948 hårdhänt dementerat kommitténs — och regeringens — förhoppningar om en kommande fredlig aera. Spänningen växte med ens mellan stormakterna i öst och väst, och även Norden fick känning av det bistra klimatet genom den biståndspakt, som Sovjetunionen påtvingade Finland.

Året därpå, sedan stämningen lugnat sig i Sverige, ansåg regeringen, att världsläget var så påtagligt förbättrat att den kunde tillsätta en ny försvarsutredning. Denna utredning, som stod under överståthållare Nothins ledning, var redan år 1950 färdig med sitt för-

slag. Samma år utbröt kriget i Korea, följt av det röda Kinas intervention. Återigen hade det utrikespolitiska läget gäckat regeringens nedrustningsplaner! 1949 års försvarsutredning nedlade sin verksamhet. Försvaret blev föremål för vissa förstärkningar, och under de närmast följande åren kunde de militära anslagskraven avgöras i en anda av samförstånd kring de väsentliga frågorna. Den nye försvarsministern Torsten Nilsson grep sig frejdigt an med sina ämbetsplikter, och gjorde en aktningsvärd insats för att skapa förtroende för försvaret och dess män hos allmänheten.

Hösten 1954 avgav överbefälhavaren ett förslag med riktlinjer för försvarets vidare utveckling, och följande år tillsattes en försvarsberedning under försvarsministerns ledning och med representanter för de demokratiska partierna för att ur allmänna synpunkter bedöma överbefälhavarens förslag. Enigheten kring försvaret blev emellertid av kort varaktighet. I Sovjetunionen pågick avstaliniseringen för fullt, och den ryska »vänlighetspropagandan» spelade upp. På nytt — för tredje gången inom ett de-

cennium — greps regeringen av fredsoptimism och började genast ägna sig åt att reducera rikets värmkraft. Hösten 1955 inställdes repetitionsövningarna för det följande året, och hösten 1956 spräckte statsrådet Nilsson genom sin passivitet i försvarsberedningen den långtidsplan för försvaret, som överbefälhavaren utarbetat och som med varje års uppskov kommer att bli allt svårare att förverkliga.

Vinterns uppskakande händelser i Polen, Ungern och Främre Östern gav klara bevis på att regeringen på nytt tagit miste i sina utrikespolitiska bedömningar. Man hade därför skäl att vänta sig att den återigen i handling skulle erkänna sitt misstag och söka reparera de brister i utbildning och materielanskaffning som redan hunnit uppstå. Så blev emellertid inte fallet. Försvarspropositionen vid årets riksdag innebar tvärtom en hård beskärning av äskandena och i realiteten en urholkning av den nuvarande försvarsorganisationen. Särskilt beklämmande med tanke på det allmänna förtroende, som statsrådet Nilsson tidigare åtnjutit, var ett uttalande i försvarshuvudtiteln, i vilket han hotade att göra försvarsfrågan till en partisak igen, såvida inte oppositionen slutade upp med att begära sänkta skatter. Med all den fräna demagogi, med vilken statsrådet försvarade sin budget i remissdebatten, kunde han inte fördölja, att han räknade med en begränsning av försvarsorgani-

sationen, en begränsning som måste innebära ett uppgivande av den operativa målsättningen och på längre sikt en nedrustning.

Man har sökt olika förklaringar till den attityd som statsrådet Nilsson beslutat intaga i försvarsfrågan. Det är allmänt omvittnat att han uppfattat valutgången som en personlig motgång. Kanske kan man också — som talman Martin Skoglund framhöll i remissdebatten — förmoda att ordförandeskapet i Stockholms arbetarkommun påverkat hans handlingssätt. Kanske behövs man inte efterspana några personliga motiv till hans ändrade hållning. Det räcker rent allmänt med att hänvisa till regeringens skiftande ställningstaganden i försvarsfrågan alltsedan fredsslutet år 1945.

Den mångprisade »enigheten i försvarsfrågan» är bara en fiktion helt beroende av växlingarna i det utrikespolitiska läget. I samma stund världssituationen förefaller tillfälligt stabiliserad, är regeringen beredd att uppgiva långtidsplaneringen inom försvaret. Denna ryckiga politik är mycket olycklig. Bristen på klara riktlinjer för framtiden skapar olust och osäkerhet inom försvaret, och de parlamentariska försvarsberedningarna bidrar endast till att skjuta upp den långtidsplanering som är nödvändig om vår krigsmakt skall kunna bibehålla sin effektivitet.

Partiernas ställningstaganden i riksdagen är ytterst beroende av

opinionen bland väljarmassorna. Upplysningen om vårt försvar måste därför föras ut till allmänheten. Försvaret måste nu som tidigare bäras upp av en klar folkmening. Det räcker inte med allmänna fraser. Upplysningen om försvaret måste vara konkret och realistisk. Det sakliga underlaget för denna måste i första hand lämnas av de yngre officerare, som dagligen under årtal brottats med problemställningarna. I detta häfte av Svensk Tidskrift publiceras den första artikeln i en planerad serie

om vårt nuvarande och framtida försvar, där man utgår från den givna målsättningen att hela vårt land effektivt skall kunna försvaras, och den framtida utvecklingen kommer att behandlas ur både militärpolitiska, militärtekniska och ekonomiska synpunkter. Det är redaktionens förhoppning att en sansad och sakkunnig upplysning av detta slag skall kunna bidra till att aktivisera försvarsdebatten och skapa resonans för en verklig samling kring vårt lands ödesfråga!